

25.830

Կրթ

ԳՅՈՒՂԱՑԻ-ԿՈՈՊԵՐԱՏՈՐԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Վ. ՄԱԽՈՎ.

ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱ
Յ Ե Վ
ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Թարգմ. Վ. ՓՈԹԵՑՍՆ

ՀՐԱՏԱՐ. Զ. Կ. Կ. Կ. Կ. ԱԳԻՏ-ԲԱԺՆԻ
ՅԵՐԵՎԱՆ — 1924

334

Մ-17

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	Յերես
1. Ինչի մասին և խոսվում այս գրքույկում	3
2. Ինչով և ապրում գյուղացին	5
3. Գյուղացու «ոգնականները» տուածախի մեջ	7
4. Ինչպես աղատվել «ոգնականներին»	9
5. Կոոպերացիայի՝ գյուղացիական տնտեսությունում առաջին ոգուտը	10
6. Կոոպերացիայի՝ գյուղացիական տնտեսությունում յերկրորդ ոգուտը	14
7. Կոոպերացիայի մեղքերը	16
8. Ինչպես կարող և գյուղացին ոգնել, վարակել և կոոպերացիան մաքրվի իր մեղքերից	18
9. Կոոպերացիան և մերենաների մուտքը գյուղացիական տնտեսության մեջ	20
10. Կոոպերացիան և հողի բարեկալուսւմը	24
11. Կոոպերացիան և անասնապահության բարեկալուսւմը	25
12. Կոոպերացիան և միջոցների կարիքը	27
13. Յեզրակացություն	29

1474-00

ԳՅՈՒՂԱՑԻ-ԿՈՈՊԵՐԱՏՈՐԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Գ. ՄԱԽՈՎ

ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱ

Յ Ե Վ

ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Թարգմ. Վ. ՓՈԹԵՅԱՆ

ՀՐԱՏԱՐ. Հ. Կ. Կ. Կ. Կ. ԱԳԻՏ-ԲԱԺՆԻ
ՅԵՐԵՎԱՆ—1924

21 JUN 2013

1. ԻՆՁԻ՝ ՄԱՍԻՆ Ե ԽՈՍՎՈՒՄ ԱՅՍ ԳՐԲՈՒՑ- ԿՈՒՄ

Այժմ գյուղում վոչ միայն ամեն մի գյուղացի, այլ և համարյա յուրաքանչյուր պատանի գիտե, թե ինչ բան է կոոպերացիա ասածը: Կար ժամանակ, յերբ կոոպերացիայի մասին վոչ վոր վոչինչ չգիտեր և անհրաժեշտ եր յերկար խոսել՝ բացատրելու համար, թե ինչ է հասկացվում այդ բառի տակ: Այժմ այդպես չե: Մոտ չորս տարի առաջ կոոպերատիվ կար համարյա ամեն գյուղում, և ամեն մեկը սեփական փորձով գիտեր, թե ինչ է կոոպերատիվը, կոոպերացիան:

Ուստի այս գրքուկի մեջ մենք շատ բիչ կը խոսենք ընդհանրապես կոոպերացիայի, ինչպես և այն մասին, թե ինչ է անում նա և ինչի համար ե հիմնված: Մենք ընդունում ենք, վոր այդ՝ մեր ընթերցող ընկեր, արդեն ծանոթ ե, և կասենք միայն ամենաանհրաժեշտը:

Ավելի կարևոր ե սհա թե ինչը: Գյուղացիները սովոր են մտածել, վոր կոոպերացիան մի առևտրական խանութ ե, վոր ապրանք ե ծախում և հում նյութեր հավաքում: Յերբեմն հենց այդպես ել ասում են՝ «խանութ» և վոչ թե «կոոպերատիվ»: Այս վերջին տարիներում կոոպերացիան ներքուստ շատ այլևայլ կազմակերպչական թերություններ ու անկարգ վիճակ ե ունեցել: Հաճախ գյուղացիներն անբավական են յեղել նրա կատարած աշխատանքից, նրանք կոոպերացիայից չեն տեսել ուղղակի և անմիջական ոգուտ իրենց և իրենց անտեսության համար:

Շատ անգամ ձեռք են բաշել նրանից և սկսել են

3715

41664-68

մտածել, թե լավ չէր լինի, արդյոք, յեթե կոոպերացիայի փոխարեն առևտուր աներ նախկին մասնավոր առևտրականը, վաճառական կուլակը...

Այնպես վոր՝ յերբեմն կոոպերացիան (վոչ առանց նրա մեղքի) գյուղացու աչքում դարձել է մի հասարակ խանութ, այն ել՝ վատ, աղքատ ու անպետք խանութ:

Ինչ խոսք, վոր կոոպերացիայի մասին այդպես մը տածելը ճիշտ չէ: Մենք ել հենց կամենում ենք այս գրքույկում ցույց տալ, թե ինչ է իսկական, լավ կազմակերպված կոոպերացիան, ինչ նշանակություն ունի նա գյուղացիական տնտեսության համար, ինչ ոգուտ կարող է բերել նա գյուղացուն, յեթե գործը կանոնավոր հիմքերի վրա դրված լինի:

Մեր նպատակն է նմանապես պատմել և՛ այն մասին, թե ինչ ձևով կոոպերացիան դարձնենք մի այնպիսի գործ, վոր մեծ ոգուտ բերի գյուղացիությանը: Ուրիշ խոսքով՝ ինչպես կազմակերպել կոոպերատիվը, վոր նա կանոնավոր և ոգտակար կերպով գործի ամեն մի գյուղում:

Կոոպերացիային այժմ մեծ նշանակություն են տալիս: Նրա վրա ամենամեծ ուշադրությունը է նայում բանվորագյուղացիական խորհրդային իշխանությունը և նրանից սպասում է ուժեղ և արագ աշխատանք հոգուտ խորհրդային տնտեսության: Մեծ ուշադրությունը նրան է նայում և՛ աշխատավոր ժողովուրդը, սպասելով, վոր նրա աշխատանքն անպայման բարելավի իր կենցաղն ու դրությունը:

Կոոպերացիայի աշխատանքներին է հետևում նաև սպեկուլյանտների ու նեպաչների *) բազմությունը, հետամուտ լինելով նրա բոլոր սայթաքումներին ու սխալ-

*) Նեպաչ, նեպման—նոր ծնունդով և Գաղափարականության հետևողներ: Նոր ծնունդով առաջ յեկած մասնավոր առևտրականներ:

ներին, պատրաստ ոգտվելու նրա յուրաքանչյուր սխալ քայլից, ժողովրդական գրպանից իր ոգտին, իր նեպմանական գրպանի ոգտին վաստակներ կորզելու համար:

Կոոպերացիան, իրչպես ասացինք, կանգնած է այժմ ամենքին նկատելի տեղում, նա ամենքին տեսանելի յե, բոլորը նրա վրա յեն նայում, բոլորը նրանից պահանջներ ունեն:

Ուստի յուրաքանչյուր գյուղացի-կոոպերատոր պետք է ուշադրություն դարձա այս գրքույկը և ազատ ժամանակ պատմի իր համագյուղացիներին կարգացածի մասին, համոզի նրանց մտնել կոոպերացիայի մեջ, ամրապնդել նրան իրենց ուժերով և ջանալ նրա աշխատանքը դարձնել կանոնավոր և ոգտակար:

Մենք հետո հատկապես կը տեսնենք, վոր կոոպերացիայի գործում շատ բան կախված է գյուղացիների անմիջական մասնակցությունից և նրանց՝ գործին ուշադիր վերաբերմունք ցույց տալուց: Մեր գրքույկը պետք է ոգնի գյուղացիներին իմանալու—ինչպես վարել կոոպերատիվ գործը, վորպեսզի նրանից ոգուտ ստացվի գյուղացիական տնտեսության համար:

2. ԻՆՉՈ՞Վ Ե ԱՊՐՈՒՄ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆ

Յեկեք փորձենք պարզել, թե ինչպես է վարում իր տնտեսությունը ամեն մի գյուղացի:

Ինչի՞ համար է գյուղացու տնտեսությունը. նրա համար, վորպեսզի ապրուստի միջոցներ հայթհայթի: Իր աշխատանքը, ուրիշ խոսքով՝ իր բանվորական ուժը և իր ընտանիքի ուժը նա գործադրում է հողի վրա:

Այդ հողը նա մշակում է իր ունեցած գործիքներով—արոր կամ գութան, փոցի, շարքացան, գերանդի, հնձող մեքենա և այլն:

Ուրեմն, ամեն մի գյուղացիական տնտեսության մեջ կա.—1) տիրոջ և նրա ընտանիքի աշխատանքը, 2) հող,

3) արտադրութեան գործիքներ և լիծանքներ: Սրանց թվին ե պատկանում նաև շենքերը:

Հին ժամանակ գյուղացին իր տնտեսութեանն այնպէս եր կազմակերպում, վոր այն ամենը, ինչ վոր հարկավոր եր, կարելի լիներ ստանալ նրա՝ հողի վրա թափած աշխատանքի շնորհիւ: Գյուղացին արորն ել եր ինքը շինում, փոցին ել, ուտելու հացը նա ստանում եր իր հողից, շաղիկը նրան տալիս եր նրա իսկ արտը, ուր նա կտավատ եր ցանում, փոշխարից ստացվող բուրդը գործ եր անում շորեր և թաղիքե կոշիկներ պատրաստելու համար: Մի խոսքով՝ ինչ վոր գյուղացուն պետք եր, նա ստանում եր իր սեփական տնտեսութեան մեջ, սեփական (կամ իր ընտանիքի) աշխատանքը գործադրելով:

Սակայն այդպես եր նախկին տարիներում: Նրանից հետո շատ բան ե փոխվել, և այժմ գյուղացին այլևս յերբեք ամեն ինչ իր տնտեսութեանից չի ստանում: Տնտեսութեանից նա ստանում ե հաց, կաթ, յուղ, ձու, միս և անդադու յայն մթերքներ: Սակայն իրեն անհրաժեշտ շաղիկն ու կոշիկները, կնոջ թաշկինակն ու շորերը, անդրջրհեղեղան արորին փոխարինած գութանը, գերանդին, կացինն ու սղոցը ձեռք բերելու համար գյուղացին այժմ գնում ե քաղաք և այնտեղ առնում ադաններ:

Մեր որերում սերտ կապ ե ստեղծվել գյուղացիական տնտեսութեան և քաղաքի, քաղաքային արդյունաբերութեան միջև: Այժմ գյուղն առանց քաղաքի չի կարող ապրել. ասենք՝ քաղաքն ել առանց գյուղի կառավարվել չի կարող:

Այս հանգամանքը շատ կարևոր ե:

Իսկ ինչով գնել: Գնելու համար փող ե հարկավոր. փորտեղից փող ձարել: Այլ կերպ փող ձարել չեա կարող, բայց յեթե վորեւե բան՝ հացահատիկ, յուղ, կտավատ, աղվամաղ, բուրդ և մի վորեւե այլ բան ծախելով:

Ապրելու համար գյուղացին պետք ե ծախի իր ձեռքով պատրաստածի և մայր-հողից ստացածի մի մասը, իսկ ստացած փողը գործ դնի հարկավոր բաները գնելու համար:

Այդպես ել ապրում ե գյուղացին: Գարնանը նա վարում ե, ցանում և փոցխում, ամառը—հնձում, հավաքում, աշնանը—ծեծում, քամում ե լավ յեկած հացահատիկը, աշնանացանն ե կատարում կայն: Իսկ բերքը ծեծելուց հետո գյուղացին միշտ ծախում ե ավելցուկը (բացի իր սեփական կարիքի համար անհրաժեշտ հացից) և ստացած փողով գնում ե իր և տնտեսութեան համար անհրաժեշտ բաները:

3. ԳՅՈՒՂԱՑՈՒ «ՈԳՆԱԿԱՆՆԵՐԸ» ԱՌՈՒԾԱԽԻ ՍԵՋ

Ո՞ւմ ե հարկավոր գյուղացու տարեկանը (роже): Հարուստն ուտում ե ցորենի սպիտակ հաց, իսկ տարեկանի հացն ուտում ե քաղաքի բանվորը: Յեւ ի՞նչ. գյուղացին տարեկանը հենց ուղղակի ծախում ե բանվորին: Ինչպէս չե: Այդպիսի կարգ յերբեք չի լինում: Գյուղացու համար դժվար ե անմիջական կերպով իր տարեկանը բանվորին ծախել, ինչպես վոր բանվորի համար դժվար ե դանել այն գյուղացուն, վորից կարելի յե տարեկանի ալյուր առնել:

Յեւ, անհ, դրա փոխարեն այսպես ե լինում-գյուղացու տարեկանը կը գնի ապրանքառուն—ապրանք հավաքողը. կը գնի որինակ՝ փութը 40 կոպեկով: Իբրեւ վարձ այն բանի, վոր նա «ոգնեց» գյուղացուն ծախել իր տարեկանը, ապրանքառուն ամեն մի փթի վրա կը գա 5 կոպ. և տարեկանը կը ծախի ավելի մեծ վաճառականին՝ փութը 45 կոպեկով: Վաճառականը ևս, վորպես իր աշխատանքի վարձ, կավելացնի փթին մի 10 կոպեկ, այնպես վոր՝ մեծավաճառ առևտրականի ձեռքը տարեկանը կը հասնի

արդեն փութը 55 կոպեկով: Մեծավաճառ առևտրականը մի բան ավելիով տարեկանը կը ծախի գործարանատեր — աղացատիրոջը, վերջինը կաղա տարեկանը, այլուրը կը ծախի ավրավաճառին, սա յեւ այլուրի գնի վրա մի փոքրիկ բան կավելացնի, և կը ստացվի այն, վոր տարեկանի այլուրը կը հասնի բանվորի ձեռքը վոչ թե 40, այլ 80 կոպեկով, յերբեմն նույնիսկ 1 ռուբլով և եւ ավելի թանգ գնով:

Ուրեմն՝ գյուղացու արտադրած և շուկայում վաճառած հացը բանվոր — սպառողին և հասնում վոչ թե ուղղակի ճանապարհով, այլ շրջան գործելով, մասնը ու մեծ վաճառականների, միջնորդների միջոցով:

Գյուղացու այդ «ոգնականները», վոր նրան «ոգնում են» հացը վաճառելու գործում, շարունակ աշխատում են հացահատիկը գյուղացուց գնել ամենաեթան գնով: Գյուղացին շարունակ տուժում է այդ տարբերությունից:

Յեթե նա ծախեր առանց այդ «ոգնականները», ապա ավելի ոգուտ կը ստանար: Սակայն «ոգնականները» իրելում են գյուղացու գրպանից հացի՝ շուկայի գնի մի մասը և գնում իրենց լայն բաակը:

Այդպես եր մեզանում ամեն տեղ մինչև հեղափոխությունը: Սակայն դրությունն այժմ եւ այդպես է այն տեղերում, վորտեղ գյուղացիները հացը ծախում են մասնավոր մարդկանց — մասնավոր ապրանքաւորներին:

Յեթե այդ կտրիճները՝ մասնավոր ապրանքաւորներն այդ ձևով «ոգնում են» գյուղացուն՝ հացահատիկը, ձուն և ուրիշ մթերքներ ծախելու գործում, ապա այդ նույն ձևով եւ «ոգնում են» նրան գնելու իր և տնտեսության համար կարևոր ապրանքները: Յենթադրենք այսպես. — ամեն տեսակ ապրանք (և չիթը, և մահուղը, և կոշիկները, և գերանդին, և գութանը և այլն) բանվորները պատրաստում են խորհրդային Միության պետական գործարաններում: Գյուղացին այդ ապրանքներն ստանում է վոչ ան-

միջապես գործարանից: Ապրանքն սկզբում գնում է սինդիկատը (գործարանների առևտրական միություն), ապա սինդիկատից նա ընկնում մեծավաճառ առևտրականի ձեռքը, ապա չարչու ձեռքը, իսկ այդ վերջինից արդեն կընկնի գյուղացու ձեռքը: Ինքնին հասկանալի չէ, վոր վաճառականները քնած չեն, յուրաքանչյուրն իր հերթին ապրանքի գնի վրա ավելացնում է ռուբլուն մի քանի կոպեկ, այնպես վոր վերջիվերջո ապրանքը հասնում է գյուղացուն կընալի, իսկ յերբեմն եւ յեռակի գնով:

ԻՆՉՊԵՄ ԱԶԱՏԵԼ «ՈԳՆԱԿԱՆՆԵՐԻՑ»

Պարզ բան է, վոր այդ «ոգնությունը» վոչ վորի դուր չի գա: Յեւ սում եւ կարող է դուր գալ, յեթե նրա գրպանից ամենահանգիստ, որինական յեղանակով հանում են ծանր աշխատանքով դատած փողը: Պեսք է մտածել, թե ինչպես ազատվել այդ տեսակ «ոգնությունից» և ինչպես միանգամ ընդմիշտ հեռացնել «ոգնականներին»:

Այդ ոգնականները փայտոջիլի (КЛОП) պես մի բան են: Չե՛ վոր փայտոջիլներն եւ են ոգնում մարդուն քնելու, և ծծում են նրա արյունն ու տրուզում: Փայտոջիլի դեմ կռվելու լավ միջոց է պարսկական փոշին, իսկ առևտրի ասպարիզում գործող «ոգնականներին» նկատմամբ այդ փոշին — կոպերացիան է:

Իսկապես՝ միթե գյուղացիները չեն կարող համախմբվել և կոոպերատիվներ հիմնել, հավաքել շրջանառության համար թեկուզ փոքր դրամագլուխ, իսկ հետո այդ դրամագլխի միջոցով վաճառել իրենց մթերքները և քաղաքում առաջին ձեռքերից գնել անհրաժեշտ ապրանքը: Կարելի չէ գործել այնպես, ինչպես վաճառականները, միայն ստացվող վաստակը բաժանել գյուղացի անդամների միջև, կամ գործադրել հանրոգուտ նպատակներով: Ահա հենց դրանով եւ զբաղվում է կոոպերացիան: Նա հենց մի այնպիսի կադամակերպություն է, վոր հիմնվում է անմիջապես գյուղա-

ցինքրի ձեռքով նրա համար, վորպեսզի նրանք իրենք վարեն առևտրական գործը, իսկ ամեն տեսակ «ոգնական» — միջնորդներին յոթ վերստ հեռու քշեն գյուղական տրնտեսությունից:

Սովորաբար այսպես են անում. իրար հետ համաձայնություն են գալիս 50-100 գյուղացի, վճռում են հիմնել կոոպերատիվ՝ հարկավոր ապրանքները գնելու և գյուղացիական անտեսություն մեջ արտադրվող ամեն տեսակ մթերքները վաճառահանելու համար (СОВЕТ): Ամեն մի անդամից գանձում են յերկուական, յերեքական ուրբլի և կազմում են փայերի գրամագլուխ, ընտրում են վարչություն, մտնում են կոոպերատիվ միություն մեջ, և արդեն գործը կարգի յե ընկած: Կոոպերատիվն ել այնպես և առևտուր անում, ինչպես և ամեն մի վաճառական: Նա, որինակ, հացահատիկը գյուղացուց գնում և այն գնով, ինչ զին վոր շուկայում և գոյություն ունենում և նրան ապրանքները ծախում և շուկայի գնով: Սակայն զանազանությունն այստեղ այն և, վոր վաճառականը ստացած ոգուտը գնում և սեփական զրպանը, իսկ կոոպերատիվի ոգուտը մնում և գյուղացիության ձեռքին, նրա տրամադրության տակ և նրանից չի հեռանում ու ուրիշ վորեվ մեկի ձեռքն ընկնում: Կոոպերատիվի միջոցով առևտուր անելու զեպքում հեպաջներն ու կուլակներն արդեն այլևս չեն ոգտվում գյուղացու զրպանի հաշվին: Նրանք մի կողմ են քաշվում և միայն նայում են, թե ինչ անեն, վոր ոգտվեն կոոպերատիվի վորեվ սայթաքումից կամ սխալից և զրանից գեթ մի փոքր բան վոստակեն:

5. ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱՅԻ ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆԸ ՏՎԱԾ ԱՌԱՋԻՆ ՈԳՈՒՏԸ

Այսպիսով, յեթե կազմակերպվում և կոոպերատիվ, ապա նրա՝ գյուղացիական անտեսության համար ունե-

ցած ոգուտը միանգամայն պարզ և դառնում: Գյուղացին պետք և գնի (որինակի համար) 10 արշ. չիթ: Ուղղակի գործարան գնալ նա չի կարող, ուստի անկարող և չիթը գործարանային գնով տանել. յեթե կոոպերատիվ չկա, գյուղացին կը գիմի մասնավոր վաճառականի խանութը, կը վճարի նրան չիթի գործարանային արժեքը (ասենք՝ 18 կոպ.) և այդ գործարանային արժեքի ու շուկայի գնի միջև յեղած ամբողջ տարբերությունը: Այդ տարբերությունն ամբողջովին, չնչին բացառությամբ, կը մտնի յեթե վոչ մի՝ ապա մի քանի վաճառականի զրպան, և գյուղացին ի զուր տեղը ավելորդ վճարած այդ փողը յերեք յետ չի բերի:

Ուրիշ բան և ստացվում, յերբ գյուղացիներն իրենց գյուղում կոոպերատիվ են հիմնում. նախ և առաջ կոոպերատիվի միջոցով նրանք կարող են մեծ քանակությամբ ապրանք գնել, իսկ այդ արդեն ինքնընտանեցյան և ժանաջնում և ապրանքը, Այնուհետեվ՝ կոոպերատիվի միջոցով գյուղացիները հնարավորություն ունին ապրանքներն առաջին ձեռքերից (պետական սինդիկատից) կամ իրենց միությունից գնելու: Իսկ այդ հանգամանքն իր հերթին պետք և եժանայնի ապրանքները: Այսպիսով՝ կոոպերատիվից ստացվող ոգուտը պարզ և: Սակայն այդ քիչ և: Կոոպերատիվի միջոցով ել գյուղացին չի կարող ապրանքը գնել գործարանային գնով. գործարանային գնի վրա կոոպերատիվը, ի հարկե, վորոշ հավելում կանի իր ծախսերը ծածկելու համար և զուցե մի բան ել ավելի, քան անհրաժեշտ և ծախսերը ծածկելու համար. այդ բոլորն այդպես և, բայց, ահա, տարվա վերջին կոոպերատիվի վարչությունը հաշվում և իր ոգուտն ու վնասը՝ հաշվից պարզվում և, վոր ապրանքները վորոշած գներով ծախելու շնորհիվ գյուղացիներից 500 ուրբլի ավելի յե ստացված: Յեթե այդ վաստակն ստանար վաճառականը, նա կուրախանար և բավականությամբ այդ

գումարը գրպանը կը դնեն: Կոոպերատիվում այդպես
չէ. գումարվում է կոոպերատիվի ընդհանուր ժողովի,
վարչութիւնը հաշիվ է ներկայացնում և կոոպերատիվի
անդամներն իրենք կարող են բաշխել ստացված վաստա-
կը, կարող են վսրոշել յետ տալ այդ վաստակը անդամ-
ներին: Այսպիսով ոգուտը կը կնակի յե, նախ՝ կոոպերա-
տիվի միջոցով կարելի յե ապրանքներն ավելի եժան
գնով ձեռք բերել, իսկ յերկրորդ՝ գներն մեջ ավելի վեր-
ցրած գումարը կարելի յե կրկին վերադարձնել գյուղա-
ցու գրպանը և հենց դրանով էլ ավելի իշեցնել ապ-
րանքի այն դինը, վրոյով գյուղացին գնել է կոոպերա-
տիվից:

Յեթե ի նկատի ունենանք մի գյուղացիական տըն-
տեսութիւն, ապա այդ ոգուտների ընդհանուր գումարը
հազիվ թէ առանձնապես մեծ լինի. վերցնենք, որինակ,
մի գյուղացիական տնտեսութիւն, վորի տերը, վորպես
կոոպերատիվի անդամ, տարվա ընթացքում 30 ուրբու
ապրանք է վերցրել: Կոոպերատիվը իր անդամներին շա-
րունակ ապրանքը ծախել է շուկայի գնից 10 տոկոս
պակաս. այդպիսով կը տեսնենք, վոր մեր գյուղացին
տարվա ընթացքում կոոպերատիվից 3 ուրբու ոգուտ է
ստացել: Տարվա վերջին կոոպերատիվը հաշվեց իր ո-
գուտն ու փաստը և պարզվեց, վոր 500 ուրբու վաստակ
է ունեցել:

Անդամները վորոշեցին այդ վաստակը բաժանել ան-
դամների մեջ, վորպես մրցադրամ՝ (премия) վերցրած
ապրանքների համար, յենթադրենք՝ վերցրած յուրա-
քանչյուր ուրբու ապրանքին ընկավ 5 կոպեկ: Մեր
գյուղացին ստացավ դրանից 1 ու. 50 կոպեկ:

Ուրեմն, ընդամենը կոոպերատիվից նա շահվեց 4 ու.
50 կոպ.: Այդ, իհարկե, շատ մեծ բան չէ, թեև գյու-
ղացիական տնտեսութիւն համար այնուամենայնիվ ելի
մի բան է:

Բայց հաշվենք այդ ոգուտը ամբողջ գյուղացիութիւն
նկատմամբ. այս դեպքում արդեն շատ մեծ գումար կը
ստացվի: Այսպես, որինակ, սպառողական կոոպերացիան
1923 թ. գյուղացիներին մատակարարել է ավելի քան
100 միլիոն ուրբու (վոսկով) ապրանք: Համարյա ամե-
նուրեք կոոպերատիվներն իրենց անդամներին 10 տոկոս
դեղջ են արել: Յեթե մենք ընդունենք, վոր 160 միլիոնի
ապրանքի կեսն է անդամներին ծախված, ապա կը ստա-
նանք, վոր կոոպերացիայի շնորհիվ գյուղացիութիւնը
5 միլիոն ուրբու (վոսկով) խնայողութիւն է արել: Այդ
գումարը մոտավոր է, սակայն նա ցույց է տալիս, թէ
կոոպերացիան վորքան մեծ ոգնութիւն կարող է ցույց
տալ գյուղացիական տնտեսութիւնը:

Զեվոր յեթե չլինեն կոոպերացիան, այդ ամբողջ
5 միլիոն ուրբուն գյուղացիների գրպանից կը հոսեր դե-
պի նեպաչներն ու կուլակները: Այստեղից պարզ է, թէ
կոոպերացիան վորքան կարեւոր է գյուղացիութիւն հա-
մար:

Սակայն այդ դարձյալ քիչ է... Մասնավոր առևտրա-
կանը շատ լավ գիտե հասարակ ժողովրդի աչքին թող
փչել, յերբեմն նա ալպիսի խորամանկ միջոցների կը
դիմի, վոր վոչինչ չես հասկանա: Պատահում է նույնիսկ
այնպես, վոր մասնավոր առևտրականն սկսում է ավելի
եժան ծախել, քան սպառողական խանութը: Յերբ այս-
պիսի բան է տեղի ունենում, տես, թէ վորտեղ է խա-
բեյութիւնը, այստեղ արդեն անպայման մի վորեւե խա-
բեյութիւն կա. կամ առևտրականը ապրանքի քաջն է
կեղծում, կամ նա վատ ապրանք է ծախում, համենայն
դեպս՝ միշտ մի բան կա:

Յեվ միշտ մասնավոր առևտրականը մեծ ցանկու-
թիւն ունի վորեւե ձեւով գնորդին խաբելու: Հին վաճա-
ռականները նույնիսկ մի այսպիսի կանոն էլ ելին մշա-
կել. «Զխաբես—չես ծախի»: Կոոպերացիան մեկ էլ նրա-

նով եւ լավ գյուղացու համար, վոր նրա վրա կարելի չէ վստահ լինել. և՛ ապրանքի քաշն ուղիղ կը լինի, և՛ վորենէ խաբեյություն ել չի կարող տեղի ունենալ կոռուպտիւմ խառնութեամբ: Յե՛վ տարրորինակ ել կը լինեն, յեթե ուրիշ կերպ լինեն, չե՛վոր այդ դեպքում դուրս կը գար, վոր անգամներն իրենք իրենց են խաբուած՝ չե՛ վոր ապրանքները հենց անգամների համար են ձեռք բերվում, նրանց ել վաճառվում են՝ ել ինչո՞ւ ինքն իրեն խաբել:

Յեթե այս բոլորը, վոր մենք իմացանք, ի մի գումարենք, այն ժամանակ ամեն մի գյուղացու հասկանալի պետք է լինի, վոր կոռուպտիւմի՝ գյուղացիական տընտեսութեանը տված ոգուտը շատ զգալի չէ:

6. ԿՈՐՈՒՄԵՐԱՑԻԱՅԻ՝ ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆԸ ՏՎԱԾ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՈԳՈՒՏԸ

Կոռուպտիւմի՝ գյուղացիական տնտեսութեանը տըված յերկ օրդ ոգուտն ստացվում է նմանապես կոռուպտիւմի առևտրական գործերից: Բայց այս անգամ ոգուտն ստացվում է ամեն տեսակ մթերքների՝ հացահատիկի, յուղի, ձվի, կտավատի և մյուսների վաճառքից, կամ, ինչպես ասում են, վաճառահանութեանից:

Մենք արդեն ասացինք, թե սպեկուլյանտները, նեպաշները, կուլակներն ու մյուսներն ինչպես են «ոգնում» գյուղացուն մթերքները վաճառելիս:

Կոռուպտիւմի միջոցով պետք է աշխատել խուսափել այգպիսի «ոգնութեան» անհրաժեշտութեանից: Յե՛վ կոռուպտիւմի, իրոք, շատ է նպաստում, վոր գյուղացիների վզից վերցվի այն լուծը, վոր դնում են միջնորդները, առևտրականները՝ կուլակները, ապրանքաւուները, ամբարդարները, չարչիներն ու մյուսները:

Ինչպե՞ս է հասնում դրան կոռուպտիւմի: Ահա թե ինչպես: Լավ կազմակերպված կոռուպտիւմներում վար-

չութեանը կատարում է, այսպես կոչված՝ վաճառահանութեան կոմիսիոն գործարքներ (операция по сбыту): Այդ նշանակում է, վոր գյուղացիութեան տնտեսութեան վորենվե արդյունք, ասենք՝ տարեկան, վարսակ, ցորեն, կոռուպտիւմի ընդունում է կոմիսիոն հիմունքներով ծախելու համար, այսինքն՝ յուրաքանչյուր ցանկութեան ունեցող գյուղացի իր հացահատիկը հանձնում է կոռուպտիւմի լին և հանձնարարում է վարչութեան վաճառել այդ հացահատիկն ամենահարմար ժամանակ և ամենաձեռնտու պայմաններով: Վորովհետև սովորաբար գյուղացու համար շատ դժվար է սպասել մինչև հացահատիկի վաճառելը (ստացվելիք փողով պետք է հարկեր վճարել, կամ տնտեսութեան համար անհրաժեշտ բաներ գնել), ուստի ընդհանրապես, հացահատիկը կոմիսիայով տալիս գյուղացին հացահատիկը գրավ է դնում կոռուպտիւմի և այդ գրավ դրածի հանդեպ կոռուպտիւմից ստանում է մոտավորապես այդ հացահատիկի շուկայի արժեքի չափ մի գումար: Այնուհետև կոռուպտիւմը ծախում է այդ հացահատիկը, վորոշ գումար փող է հանում, և յեթե պարզվում է, վոր հացահատիկն ավելի բարձր գնով է ծախված, քան այն, վորով նա գրավ էր ընդունված, այդ դեպքում կոռուպտիւմի ամբողջ տարբերութեանը տալիս է գյուղացուն, դուրս գալով իր ծախսերի համար շատ փոքր տոկոս: Այսպիսի կոմիսիոն գրավի գործարքներ կարելի չէ կատարել գյուղացու աշխատանքի արդյունք՝ ամեն մի մթերքի նկատմամբ: Միբիրում, որինակ, շատ հաջող կերպով այդպիսի գործարքներ են կատարում մորթու (пушнина) նկատմամբ: 1923 թ. այնտեղ կոռուպտիւմները սկիւռի մորթի հանձնողներին լրացուցիչ կերպով տվել են ամեն մի հանձնած մորթու համար 1 ու. 40 կ. (նովո-նիկոլայեվկայի նահ.): Յեթե, որինակ, գյուղացին հանձնել է 10 հատ մորթի, ապա հանձնելիս նա ստացել է հատին 50 կոպ., այսինքն ընդամենը 5 ռուբլի: Մոր-

թիւներն անցել են արտասահման, այնտեղ ծախվել, և փողն այնտեղից ստացվել և. և, ահա, գյուղացին լրացուցիչ կերպով ստանում է յուրաքանչյուր մորթուն 1 ու. 10 կոպ., ընդամենը 11 ուրբի:

Ի՞նչ ասել կուզի, վոր այդ շատ մեծ ոժանդակութիւն է տնտեսութեան համար: Դեպքեր են յեղել, յերբ հանձնված յուրաքանչյուր 5 փութ տարեկանի համար տրվել է լրացուցիչ մի փութ տարեկան, այսինքն՝ գյուղացին շուկայի գնի համեմատութեամբ, ամեն մի փութին շահվել է 8 ֆունտ. ծախում է մի փութ, իսկ ստանում է 48 ֆունտ: Յեթե այժմ հաշվենք, թե ինչքան այգալիսի ոգուտ է ստացվում ամբողջ գյուղացիութեան համար, ապա մենք կը ստանանք մեծ թեւեր—գարձյալ միլիոնավոր ուրբիներ վոսկով: Չիններ կոռուպցիան՝ այդ ամբողջը կը գնար կուլակ դասակարգի անհատակ գրպանը և գյուղացիութեան համար անհետ կը կորչեր: Իսկ կոռուպցիան յեռանդով պաշտպանում է գյուղացիութեան շահերը և կոպեկ-կոպեկ մեծ միլիոններ խնայողութիւն է անում գյուղացիներին համար:

7. ԿՈՐՈՒՄԵՐԱՑԻԱՅԻ ՄԵՂՔԵՐԸ

Այս բոլորին կարող են առարկել, թե այդ ամենը թղթի վրա շատ սահուն և լավ է դուրս գալիս, իսկ թե ինչ է ստացվում իրական կյանքում այդ ուրիշ բան է: Պատահում է, վոր կոռուպցիան շուկայից ավելի թանգ գնով առևտուր են անում, պատահում է, վոր նրանք կոմիսիոն վաճառքի փոխարեն գյուղացու հում մթերքը գնում են շատ եժան և գյուղացուն քամում են վոչ պակաս, քան կուլակը:

Մենք չենք հերքի, վոր այդ բոլորը լինում է: Ամեն տան մի ծուռ կը լինի: Յերբեմն մի քոսոտ այծն ամբողջ հոտի անունն է խայտառակում: Կան կոռուպցիաներ, վոր կուլակից ել վատ են: Բայց այն հանգամանքը, վոր

այգալիսի կոռուպցիաներ կան, մի բան է միայն ցույց տալիս՝ պետք է անհապաղ այդ կոռուպցիաները ջնջել և խորհրդային Միութեան յերկրի յերեսից: Նրանց դեմ պետք է վճռական պատերազմ հայտարարվի, և նրանք կամ պետք է փոխեն իրենց ելութիւնը, կամ անհետ կորչեն:

Այժմ կոռուպցիայի աշխատանքներին ուշադրութեամբ հետևում է խորհրդային Իշխանութիւնը: Ամբողջ կոռուպցիան այժմ ապակե ծածկոցի տակ է դրված. ուստի լիակատար վստահութիւն կա, վոր կոռուպցիան անհետ կը քոսոտ այծեր բոլորովին չեն լինի: Նրանց վոչնչացնելու գործում մեծ և շատ մեծ դեր պատկանում է հենց իրենց, գյուղացիներին: Սակայն այս մասին մենք կը խոսենք ցածու:

Կոռուպցիան մի ուրիշ մեղք էլ ունի: Վերևում մենք պատմեցինք, թե ինչպես ապրանքը գործարանից մեծ ու փոքր վաճառականների միջոցով ճանապարհորդում է դեպի գյուղացին: Այդ մեղքից կոռուպցիան ել ապա չեր: Ապրանքը ճանապարհորդում եր այսպիսի գործարանից—սինդիկատ, սինդիկատից—կենտրոնից (սպառող. ընկերութիւնների միութիւնների միութիւն), կենտրոնից—նրա բաժանմունքները կամ գրասենյակը, գրասենյակից կամ բաժանմունքից—նահանգական միութեան բաժանմունքը կամ գրասենյակը, նահանգական միութեան բաժանմունքից—կենտրոնական կոռուպցիան, կենտրոն. կոռուպցիան—նրա բաժանմունքը, և միայն կենտրոն կոռուպցիան բաժանմունքից ապրանքը հասնում էր գյուղացուն: Պարզ է, վոր ապրանքի այդ շարժման հետևանքով նրա գինը, վերագիր ծախսերի շնորհիվ, կրկնակի ու յեռակի աճում եր:

Այդ կոռուպցիայի շատ մեծ մեղքերից է, բայց, բարեբախտաբար, ներկայում կոռուպցիան այդ մեղքը

1003
1926

քանակը եւ Այժմ ապրանքի ճանապարհի միջանկյալ ետապ-
ները վոչնչանում են:

Կոոպերատիվը կարող եւ ապրանքը գնել թեկուզ հենց
անմիջապես սինդիկատից, թեկուզ կոոպերատիվների
շրջանային միությունից, թեկուզ՝ կենտրոնացված շուկայից:

Այսպիսով հնարավորութիւնն եւ ստեղծվում ապրան-
քաշրջանառութիւնը կատարել առանց ավելորդ վերադիր
ծախսերի, ուստի եւ կոոպերատիվ առևտրի ասպարեզում
ապրանքների գներն ուժեղ կերպով իջնում են:

Այստեղ, կրկնում ենք, կոոպերացիան նկատել եւ իր
պակասութիւնները եւ այժմ վճռական կերպով աշխատում եւ
վերացնել այն: Արդեն այս ընթացիկ (1924) տարում
պետք եւ սպասել, վոր այդպիսի անհեթեթ դրութիւն մե-
զանում այլևս չի լինի:

8. ԻՆՁՊԵՍ ԿԱՐՈՂ Ե ԳՅՈՒՂԱՑԻՆ ՈԳՆԵԼ, ՎՈՐ- ՊԵՍՁԻ ԿՈՈՊԵՐԱՅԻԱՆ ՄԱՔՐՎԻ ԻՐ ՄԵՂՔԵՐԻՑ

Վերևում մենք խոստացանք ասել, թե ինչպես եւ
ինչո՞ւ կոոպերատիվ առևտուրը կանոնավորելու գործում
մեծ դեր պետք եւ խաղա ինքը, գյուղացին:

Ինչո՞ւ: Վորովհետեւ կոոպերացիան անտեսութիւնն եւ
եւ նրա տերը հանդիսանում են գյուղացիները՝ նրա ան-
գամները: Ի՞նչ կը լինի անտեսութիւնը, յետեւ բացակա-
յում եւ տերը, նա կը քայքայվի: Յետեւ գյուղացիները
չսկսեն վարել կոոպերացիայի անտեսութիւնը, ապա այն
ժամանակ վերջինը եւ կը քայքայվի, կը սկսի վատ աշ-
խատել, հետզհետեւ ավելի կը շատանան բոսոր աշները
—բոլորովին անպետք կոոպերատիվները: Հենց դրա հա-
մար եւ կարևոր եւ, վոր կոոպերատիվի տերը—աշխատա-
վոր գյուղացիութիւնը շարունակ կառավարի կոոպերա-
տիվ գործը: Յեւ կարելի յեւ ասել՝ վորքան շուտ ամեն մի
գյուղացի սկսի ուշադրութեամբ վերաբերվել դեպի կոո-
պերատիվի գործերը, այնքան եւ կը կանոնավորվեն այդ

գործերը, եւ կոոպերատիվը կը սկսի հետզհետեւ ավելի ու
ավելի լավ աշխատել:

Իսկ ի՞նչ պետք եւ անի գյուղացին, վորպեսզի կոո-
պերացիայի տերը դառնա: Ահա թե ինչ պետք եւ անել.

1) Ամեն մի գյուղացու հարկավոր եւ անդամավճար
մուծել եւ դառնալ կոոպերատիվի անդամ:

2) Իր կնոջն անդամագրել կոոպերատիվին, վորով-
հետեւ կինը շատ բան կարող եւ անել կոոպերացիայի
աշխատանքները բարելավելու համար: Նա ավելի շատ
եւ շահադրգոված, վորպեսզի ետանանան աղը, սալոնը,
ասեղը, թելը, լուցկին եւ տնային գործածութեան հա-
մար կարեւոր մյուս մանր-մունր իրերը: Կոոպերատիվի
անդամ լինելով՝ կինն ավելի լավ կարող եւ ազդել
կոոպերատիվի վրա, վորպեսզի նա կանոնավոր առեւ-
տուր անի:

3) Պետք եւ հետաքրքրվել կոոպերատիվի բոլոր գոր-
ծերով եւ անպայման հաճախել անդամների ընդհանուր
ժողովը:

4) Ժողովներում պետք եւ վարչութիւնից պահանջել
մանրամասն հաշիվ կոոպերատիվի գործերի եւ նրա աշ-
խատանքների մասին: Յետեւ վորեւէ բան դիտես, յեր-
բեք չպետք եւ լռես, պետք եւ ամեն բան ասել ժողովին,
նա կը պարզի, թե ով եւ արդար, ով մեղավոր: Յետեւ
նա կը վորեւէ բանից դժգոհ ես, դարձյալ պետք եւ պարզ խո-
սել եւ վոր թե անկյուններում ու կամացուկ փսփսալ:

5) Կուլակներին եւ ունեւորներին պետք եւ վզակոթին
տալով դուրս վռնել կոոպերատիվից, վորպեսզի նրանց
հոտն անգամ կտրվի: Վարչութեան անգամ պետք եւ
ընտրել միայն աղքատ եւ միջակ գյուղացիներին: Կուլա-
կին ու հարուստին չի կարելի վարչութեան մեջ թողնել,
ինչպես վոր չի կարելի այժմ բանջարանոց թողնել:

6) Վարչութեան անգամ պետք եւ ընտրել շնորհքով,

խելացի և մաքուր մարդկանց, վորպեսզի հմտորեն և ա-
մուր կերպով պաշտպանեն կոոպերատիվ գործը:

7) Յերբեք չպետք է մտածել, թե յեթե վարչու-
թյուն են ընտրել, ապա ուրեմն նա ինքն ել ամեն ինչ
կը կարգավորի: Պետք է միշտ պատրաստ լինել ոգնելու
կոոպերատիվին և նրա վարչությանը թե աշխատանքով,
թե խորհրդով և թե միջոցներով:

Ահա, յեթե յուրաքանչյուր գյուղացի պահի այս
պատվիրանները, այն ժամանակ, թեյեվ գյուղացին քա-
հանա չի, ստկայն հենց միայն դրանով կը մա-
քրի կոոպերատիվը նրա՝ յերբեվիցե գործած վորեն
մեղքերից ու գյուղացիության հանդեպ կատարած հան-
ցանքներից: Ամեն մեկը պետք է հասկանա, վոր ամբողջ
այստեղ ասվածը բացարձակ իսկություն, ճշմարտու-
թյուն է:

Այդ ճշմարտության համաձայն ել պետք է վարվել:

9. ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱՆ ՅԵՎ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻ ՄՈՒՏՔԸ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Այժմ շարունակենք պարզել այն հարցը, թե կոոպե-
րացիան ինչ ոգուտներ կարող է տալ և իրոք տալիս է
գյուղացիական տնտեսության: Մեր ուշադրությունը
դարձնենք ահա թե ինչի վրա:

Կար ժամանակ, յերբ գյուղացին հողը վարում էր
իր շինած արորով: Այդ ժամանակը համարյա արդեն
անցել է: Այժմ գյուղացին վարում է գութանով: Իրա-
շնորհիվ հողը լավացել է, գյուղացին ավելի քիչ ջանք է
գործ դնում աշխատանքի ժամանակ, ավելի քիչ է հոգ-
նեցնում իր ձիուն: Ինչպես վոր ձիունտու յե արորը
գութանով փոխարինել, այնպես ել ձեռնտու յե սերմը
կտից ձեռքով վերցնելու և շաղ տալու փոխարեն՝ ցա-
նել շարքացանով: Շարքացանը տնտեսում է և՛ աշխա-
տանքը, և՛ ժամանակը, և՛ սերմը: Նրանով մի գեսյատին

տեղն անհամեմատ ավելի շուտ կարելի յե ցանել, քան
ձեռքերով: Շարքացանով ցանելու դեպքում ծիլերը դուրս
են գալիս հավասար կերպով, հատիկները խորն են ընկած
լինում հողի մեջ բույսն ել այնպես յենթակա չի յե-
րաշտի, ինչպես պապական ձեվով ցանելու դեպքում:
Մի խոսքով՝ շարքացանի տված ոգուտը շատ մեծ է:

Այդպես ել մյուս մեքենաները—ձիու փոցի և խոտ-
հար, հնձող, կալսող, քամհար ու վորոմնահան մեքենա-
ներ և այլն: Այդ մեքենաներից յուրաքանչյուրի՝ գյու-
ղացիական տնտեսությանը տված ոգուտը հսկայական է:
Հարկավոր է մտածել, թե դրանցից ամեն մեկը վորքան
է տնտեսում գյուղացու աշխատանքը: Այ, որինավ՝ վո-
րոմնահանը,—առանց նրա յերբեք արոր չես կարող մաք-
րել վորոմից. տարեցատարի այդ գեղեցիկ աղբախոտը կըս-
կսի բազմանալ և փչացնել գյուղացու հացահատիկը, դաբ-
անելով նրան զիբլոտ, ուստի և եժան: Իսկ յեթե համե-
մատենք թակով կամ կամով ձեծելը ձիաշարժ կամ շո-
գեշարժ մեքենայով կալսելու հետ, ապա՝ առաջին դեպ-
քում ինչքան հացահատիկ է ի դուր տեղը կորչում, ինչ-
քան է մնում հասկերի մեջ,—այդ յերբեք չի կարելի հաշ-
վել: Իսկ կալսող մեքենան և՛ չի թողնում, վոր հացահա-
տիկը կորչի, և՛ ամբողջապես հանում է հասկից, և՛ կա-
տարվող աշխատանքն է մի քանի անգամ հեշտացնում:

Այդպես են բոլոր մեքենաները: Նրանք—տնտեսու-
թյան համար ամենաողտակաբ բաներն են: Յեվ պետք է
ամեն մի գյուղացի ձեռք բերեր նրանց: Սակայն թող մի
փորձի ձեռք բերել: Առանձին տնտեսության համար մե-
քենաների զինը կծող է—թանկ է: Զի կարելի գնել, գյու-
ղացու փողը չի հերիքի: Յեվ ահա, դուրս է գալիս, վոր
գյուղացու տնտեսական մեքենաների ամբողջ ոգուտը պետք է
ստանան միայն կուլակներն ու ունեվորները: Լավ բան
է. խորհրդային իշխանությունն իր գործարաններում մե-

Բայց 1922—23 թ.թ. կոոպերատիվներն սկսեցին ոգ-
նության հասնել գյուղացուն մի փոքր այլ ճանապարհով:
Նրանք սկսեցին փոխառվածություն տալ վոչ թե փողով,
այլ մթերքով: Հատկապես զարգացավ սերմացու տալու
յեղանակը: Գյուղացիական տնտեսությունը սերմացվի
կարիքը միշտ զգում է ցանքից առաջ: Յեվ ահա, կոո-
պերատիվներն սկսեցին կարիքավորներին սերմացու տալ,
բերքից հետո վերադարձնելու վորոշ պայմաններով: Ըստ
մեծի մասին այդ հանգամանքը գյուղացիությունը քիչ ո-
գուտ չավեց:

Այժմ Սորհրդային Միության Ժողովրդական տնտե-
սությունը վերականգնվում է: Սորհրդային իշխանությունն
այն հետևանքին հասավ, վոր փողը դադարեց անարժե-
քանալուց, դադարեց՝ ինչպես առում են, ընկնելուց: Ար-
գեն դուրս են յեկել հնչյուն արծաթ դրամներ—տաս,
տասնեկինգ, քսան ու հիսուն կոպեկանոցներ և ուրբլիա-
նոցներ: Սորհրդային չեքվոնեցը և ուրբլին ամուր կեր-
պով վտարի յին կանգնել՝ թերևս ավելի ամուր, քան ար-
տասահմանյան վորևե դրամ—անգլիականը կամ ֆրան-
սիականը: Այս պայմաններում կրկին հնարավորություն
է ստեղծվում սուղվա նման փոխառվածություն տալ գյու-
ղատնտեսությանը պարագայներին, վորոնք կարիք ու-
նին: Յեվ կոոպերացիան արդեն կպել է այդ գործին:
Շատ սպառողական ընկերություններում այժմ հիմնված
են հատուկ վարկային բաժիններ: Նրանց նպատակն է
ոգնություն գալ գյուղացիական տնտեսությանը վարկով
և փոխառվածությամբ՝ սերմացու, ձի գնելու և գյուղական
այլ կարիքները հոգալու համար: Այդ նույն նպատակնե-
րով ել այժմ մի քանի տեղ հիմնվում են վարկային ըն-
կերություններ:

Սորհրդային իշխանությունը գյուղացիական տնտե-
սությունը վարկ տալու համար հիմնել է հատուկ հիմ-

նարկություն—Գյուղատնտեսական Բանկ: Շատ նահանգ-
ներում գոյություն ունին Գյուղատնտեսական Վարկի
հատուկ Ընկերություններ: Յուրաքանչյուր լավ աշխատող
կոոպերատիվ՝ այսինքն այնպիսին, վորին կարելի չէ ա-
ռանց յերկյուղ կրելու փող վստահանալ, կարող է այդ
հիմնարկություններից փոխառվածություն ստանալ, իսկ իր
հերթին՝ այդ գումարը փոխ տալ գյուղացիներին:

13. ՅԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Մենք աշխատեցինք այս գրքույկում թողնել և հա-
մառտ կերպով բացատրել, թե ինչ ոգուտ կարող է բե-
րել, և իրոք ինչ ոգուտ է բերում կոոպերացիան գյու-
ղացիական տնտեսությունը: Մենք տեսանք, վոր համարյա
ամեն տեղ սպառողական և ուրիշ տեսակի կոոպերացիան
նպաստում է գյուղացուն, միացնելով նրա ջանքերը
մյուս գյուղացիների ուժերի ու միջոցների հետ՝ եժան
գնով ապրանք ձեռք բերելու, քիչ շատ ձեռնտու գնելով
գյուղացիական հում նյութերը վաճառելու նպատակով,
նպաստում է գյուղացիական տնտեսությունը ոգտվելու
մեքենաներից: Մենք կարող ենք, առանց կեղծելու ա-
սել, վոր կոոպերացիայի՝ գյուղացիական տնտեսությունը
սոված ոգուտն իրոք շատ մեծ է: Պետք է միայն աշխա-
տել, վորքան հնարավոր է, լավ կազմակերպել կոոպե-
րատիվ գործը: Մենք ցույց տվինք նույնպես, թե ամեն
մի գյուղացի ինչ պետք է տնի, վորպեսզի լավացնի
կոոպերացիան: Յուրաքանչյուրը, ով կը կարդա այս
գրքույկը, պետք է մտածի, թե ինչ մեծ ոգուտ կարող
է տալ կոոպերացիան գյուղացիական տնտեսությանը:

Այն, ինչ վոր մենք պատմեցինք, այդ դեռ բոլորը
չէ: Գյուղացիական կյանքը դեռ շատ կողմեր ունի, վո-
րոնց նկատմամբ նույնպես կիրառելի չէ կոոպերացիան,
և վորտեղ նա կարող է վոչ պակաս մեծ ոգուտ բերել:
Յեկեք, ուրեմն, անդադար հիմնեք և անդադար բարե-

լավ ենք կոողերատիվ կազմակերպութիւնները. յեկեք,
յեռանդով կաշենք կոողերատիվ աշխատանքի: Մենք բո-
լորս պետք է հասկանանք, վոր այդ աշխատանքն առանձ-
նապէս կարեւոր է Խորհրդային իշխանութեան որոք: Բան-
վորադրուղացիական Պետութեան մեջ կոողերացիան
դեպի աշխատավորութեան կյանքի վերջնական բարելա-
վումը տանող, դեպի սոցիալիզմ տանող ուղին է:

Հենց այդ պատճառով եւ մեր աշխատանքն ա-
ռանձին նշանակութիւն է ստանում:

ՎՐԻՊԱԿՆԵՐ

				Տպված է	պես է լինի
ՎՋ	3	վեր.	տու.	12	հիմնված
»	6	»	»	1	լիճաններ
»	6	հերք.	»	11	ամենը
»	22	վեր.	»	2	աւնալորներն
					ոգտվին
»	24	»	3	անտեսութուն	անտեսութուն
»	27	»	1	Հաճառ	Հաճախ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0209058

ԳԻՆՆ Ե 15 ԿՈՊ.